

A vallásosság és iskolázottság hatása a házasságkötésre

Betekintő

A 2010-es években a házasságkötések számának növekedése mutatkozik a statisztikai adatokban, azonban a huszonévesek körében az elköteleződés halasztása dominál és az élettársi kapcsolatok térhódítása.

A házasságot és vallásosságot sokszor emlegetik egymás mellett, mint kedvező társadalmi hatású intézményeket, melyeket a fizikai egészségre, a hosszú várható élettartamra, a mentális egészségre és boldogságra, a kedvező családi légkörre és nevelési eredményességre pozitívan hatnak.

A vallásos világkép jelentősen megnöveli a házassági hajlandóságot. A vallásosságtól és iskolázottságtól függetlenül a nők előnye ebben a (fiatalkori) korcsoportban vitathatatlanul fennáll.

BEVEZETÉS

Tanulmányunkban a 19 és 29 év közötti fiatal nagykorúak házassággal kapcsolatos magatartását vizsgáljuk. Elsősorban arra a kérdésre keressük a választ, hogy a tanulmányai és a vallásossága milyen hatást gyakorol arra, házasságban él-e egy fiatal. A Magyar Ifjúság 2016 adatbázis adatait használtuk fel. Az árnyalt következtetések elérése érdekében mind a vallásosság, mind az iskolázottság hatásának megértése érdekében korévek szerinti elemzést is végeztünk. A kétváltozós elemzések mellett logisztikus regresszió elemzéssel vizsgáltuk, hogy milyen tényezők segítik a házasságkötést és annak tervezését.

A vallásosság és az iskolai végzettség szerint is komoly különbségeket tapasztaltunk a fiatalok házassághoz való viszonya között. A felsőoktatási tanulmányok kétségtelenül késleltetik a házasságkötéseket, azonban a diplomás fiatalok stabilabb párkapcsolati forma választására törekcszenek a húszas éveik végére, s már pár évvel a diploma megszerzése után szívesen választják a házasságot. Más tényezők hatásától függetlenül megerősíthető nemcsak a diplomaszerzés, hanem a vallásosság pozitív hatása is a házasságkötésre.

HÁZASSÁGKÖTÉST TÁMOGATÓ TÉNYEZŐK NYOMÁBAN

A 2010-es években a házasságkötések számának növekedése mutatkozik a statisztikai adatokban, azonban az huszonévesek körében az elköteleződés halasztása dominál és az

élettársi kapcsolatok térhódítását regisztrálja a szakirodalom (Makay-Domokos 2018).

A Magyar Ifjúság kutatássorozat 2016. évi adatait több szempontból elemezték már,

azonban viszonylag kevésbé vizsgált terület a családalapítás. Az adatokat általában a teljes 15-29 éves korcsoportban vagy három nagyobb szakaszra bontva elemezték (Makay-Domokos 2018). Mivel az életkor és az oktatási rendszerbe való bevonódás nagymértékben meghatározzák egy fiatal körülményeit és lehetőségeit, ezért érdemes közelebbről megfigyelni ezek hatását. A nagyjából még köznevelésben tanuló, kiskorú fiatalok (15-18 évesek) igen távol vannak az önálló család létesítésének gondolatától és esélyétől. Már az első kutatási jelentések is leszögezték, hogy nemcsak másképpen válaszolnak a húszas éveikben járó fiatalok, hanem ezen az életkori szakaszon belül is jelentős törésvonalak mutathatók ki.

Az elemzések megállapítják, hogy a fiatalok halasztják az elköteleződés időszakát, legyen az az egyre gyakoribb élettársi kapcsolat vagy házasság. Az is egyértelmű, hogy a települési lejtőn lefelé haladva nő az élettársi kapcsolatban élők aránya, felfelé haladva pedig az egyedülállóké gyarapszik. Az ország nyugati régiójában (Győr-Moson-Sopron, Vas) és Hajdú-Bihar megyében nagyobb arányban vannak a házasságok. A lakóhely településtípusa szerint a függetlenek aránya különösen a nagyvárosokban magas, meghaladja

a 70%-ot. A falvak és kisvárosok nagykorú fiatal lakói körében felülreprezentált az élettársi kapcsolatban élők aránya (21,9-22,5%). A házasságban élők aránya egyenletes (12-14%). A településtípus és az iskolázottság szerinti házassági egyenlőtlenségek ellentmondásai elgondolkodtatók, hiszen a magas iskolázottságúak körében több a házasság, sőt, mind a települési, mind az iskolázottsági hierarchiában felfelé haladva növekszik a jövőben házasságot kötni tervezők aránya (Makay-Domokos 2018).

A házasságot és a vallásosságot sokszor emlegetik egymás mellett mint kedvező társadalmi hatású intézményeket, melyek a fizikai egészségre, a hosszú élettartamra, a mentális egészségre és boldogságra, a kedvező családi légkörre és nevelési eredményességre pozitívan hatnak (Waite-Lehrer 2009, Pusztai 2016, Engler 2017). Az egymásra gyakorolt hatásuk azonban ritkán kerül fókuszba. A vallásosság társadalmi integráló, reguláló és normaadó funkciója a házasságok fenntartásában is fontos szerepet kap (Marks 2009, Waite-Lehrer 2009, Bacskai 2018), de vajon hogyan alakul a vallásosságnak a házasságok keletkezéséhez fűződő viszonya.

ADATOK

A Magyar Ifjúság kutatássorozat figyelemmel kíséri a 15-29 éves fiatalok családalapítással, házassággal kapcsolatos magatartását és a vallásosságukról is kínál adatokat.

Elemzésünkben a nagykorú, sőt potenciálisan a középfokú tanulmányait is befejező fiatalok házassággal kapcsolatos magatartását vizsgáljuk. Ők összesen 6200-an vannak a mintában, nemek szerint fele-fele arányban. Jelen tanulmányunkban²¹ arra a kérdésre koncentrálnunk, hogy a fiatal nagykorúak, az

1997-1987 között születettek vallásossághoz való viszonya befolyásolja-e családi állapotuk, illetve a családalapítással kapcsolatos felfogásuk alakulását.

A vallásosság fogalomkörébe tartozó változók, bár a kutatás korábbi hullámaihoz képest gazdagabbak, a Magyar Ifjúság 2016 című kutatásban sem alkotnak konceptuális egységet, teljességet (Hámori-Rosta 2013). Ettől eltekintve a vallásosság általában mért dimenzióinak megfelelő adatok alapján meg

tudjuk ragadni a jelenséget. A vallásosság néhány fontosabb dimenziója azonosítható az adatokból, elsősorban a vallásosság szerinti önbesorolás Tomka-féle ötfokú skálája (Tomka 1973), a személyes vallásgyakorlat, sőt a felekezeti identitás is. A vallásosság fontos dimenziójára, a közösségi vallásgyakorlatra vonatkozó adatokat csak a válaszadók egynegyedénél vették fel, ugyanúgy, mint az egyházi esküvő tervezésére vonatkozó adatot is. A vallási szocializáció számos mutatója, a családon belüli vallásos nevelés,

az iskolai és az iskolán kívüli hitoktatásban való részvétel, az egyházi oktatási intézményekben szerzett tapasztalat szerepelt a vizsgálatban. A családi életre való felkészülés fogalomkörében többféle adatot tartalmaz az adatbázis, jelen elemzésben a jelenlegi családi állapotra koncentrálnak. A korcsoportot három alcsoportra bontottuk: a 15-19, 20-25, 26-29 évesekre, s külön vizsgáltuk a felsőoktatásba járó és nem járó, illetve a diplomás fiatalokat.

A VALLÁSOSSÁG A FIATAL NAGYKORÚAK KÖRÉBEN

A vallásosság vizsgált dimenziói nem bizonyulnak teljesen statikus tényezőnek a vizsgált korcsoport életében. Miközben a vallásosan neveltek aránya nem változott az egyes korcsoportok összehasonlításakor (22,9; 22,3%; 24,0%), az életkor előrehaladtával egyre nagyobb arányban nevezték magukat maguk módján vallásosnak a fiatalok. Így összességében a 20 évnél fiatalabbak 43,6%-a, a húszas évek első felében járók 46%-a, s a 25 fölöttiek 50,4%-a tartotta magát valamilyen módon vallásosnak. Puhább változók vizsgálata szerint a 20-as évek első felében kitapintható egy kisebb hullámvölgy a vallásosságot lényeges identitáselemként kezelők arányában, mert a vallás a 20 év alattiak 56,0%-a, a húszas évek első felében járók 49,2%-a, a 25 fölöttiek 55,9%-a számára az átlagnál fontosabb része az önképnek. A rendszeres templomba járók, az önmagukat egyházas vallásosságúnak mondók, a magukat valamely felekezeti közösség tagjának érzők és a vallást az átlagnál fontosabb értéknek tekintők aránya

is ugyanilyen mintázat szerint mutat egy enyhe hullámozást. Mindazonáltal elmondható, hogy alapvetően minden második fiatal felekezethez tartozóként kezeli magát, minden huszadik egy egyház által előírt vallásosságot követ és kétötödük számára a hit az átlagnál fontosabb érték az életben. Majd minden ötödik fiatal részt vett egyházközségeken folyó hitoktatásban (18,6-19,3%), az iskolai hittanra járók aránya pedig ennél majd tíz százalékkal magasabb (27,9-31,7%). Az intézményes vallásos nevelés alakulása a fiatalabb korcsoport lassú gyarapodását mutatja, a rendszerváltás környékén született fiatalok közül még kevesebb, mint minden tizenharmadik (7,3%-uk) tanult egyházi iskolában, a legfiatalabbak közül majd minden kilencedik (11,3%-uk).

Korábbi kutatásaink során is rámutattunk, hogy az oktatási rendszerbe való bevontság, az iskolázottság és a tanulmányi eredményesség pozitív összefüggésben áll a vallásossággal (Pusztai 2013, 2015). A vizsgált nagykorú fiatalok csoportjai között jelentős, szigni-

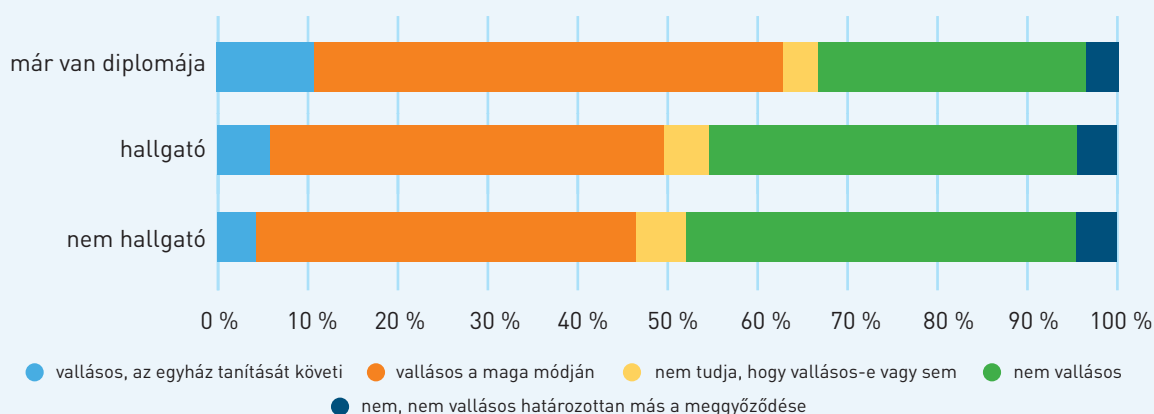
.....

²¹ A cikk a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal NKFI Alapjából támogatott K 119679 nyilvántartási számú, „Vallási változás Magyarországon” című kutatási projekt támogatásával valósult meg.

fikáns különbségek mutatkoznak ($p=0,000$), hiszen a felsőoktatásba nem járó fiatalok mindössze egyötöde részesült vallásos nevelésben (20,9%), a hallgatóknak már negyede (24,9%), a diplomásoknak pedig bő egyharmada (36,7%). A vallásosság szerinti önbesorolás tekintetében is döntő különbségeket tapasztalunk, hiszen a felsőoktatásba nem járó fiatalok 4,1%-a mondja magát egyháza tanítását követőnek, a hallgatóknak csak 5,6%-a, azonban a diplomásoknak már 10,6%-a. A maguk módján vallásosak aránya hasonló mintázat szerint növekszik az iskolai végzettséggel: a tovább nem tanulók

42,3%-a, a felsőoktatásba lépők 44,1%-a, de a diplomásoknak már 52,2%-a tartja magát a maga módján vallásosnak. Az adatok 2016-ban is megerősítették a vallásosság magas iskolázottságot támogató hatását. Ennek fényében megállapítható, hogy a vizsgált életkori csoportban a vallásosság és az iskolázottság hatása összefonódhat, ami jelen témában azért számít érdekes kérdésnek, mert az iskolázottság általános növekedését a házasságok csökkenésével vagy halasztásával, a vallásosságot pedig a hagyományosabb családformák megbecsülésével szokták összekapcsolni.

1.ábra: A fiatal nagykorúak iskolázottság és vallásosság szerinti önbesorolás szerint (Forrás: Magyar Ifjúság 2016)

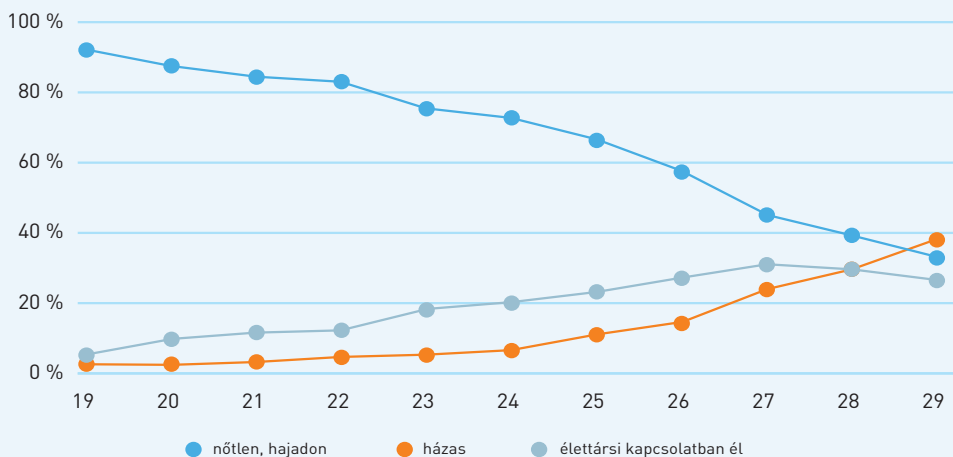

A HÁZASSÁGKÖTÉSI HAJLANDÓSÁGOT BEFOLYÁSOLÓ DEMOGRÁFIAI ÉS TÁRSADALMI TÉNYEZŐK

A családi állapot életkori csoportokban mérhető különbsége igen jelentős. Nem meglepő, hogy a házasságok aránya tizenéves megkérdezettek körében nem éri el az 1%-ot. A korai húszasoknak csak a 4,5%-a, a 25 fölöttieknek a 23 %-a kötött házasságot. A tizenévesek 3,0%-a, a korai huszonévesek 18,9%-a, a 25 fölöttiek 50,3%-a él párkapcsolatban. A korcsoportok szerinti elemzés helyett éves bontásban is érdemes megvizsgálni a kérdést, hiszen, ebben az életkorban a társas kapcsolatok és az életkö-

rülmények nagyon gyorsan változhatnak. Az adatok azt mutatják, hogy bár összességében a fiatal felnőttek kétharmada (66,5%-a) nőtlen vagy hajadon, arányuk évről évre jelentősen csökken a húszas évek alatt. Ha az élettársi kapcsolatban élők és a házasságok arányának alakulását összevetjük, azt tapasztaljuk, hogy a húszas évek végére a házasságok aránya nemcsak az egyedülállókét, hanem az élettársaként együtt élőkét is meghaladta 2016-ban.

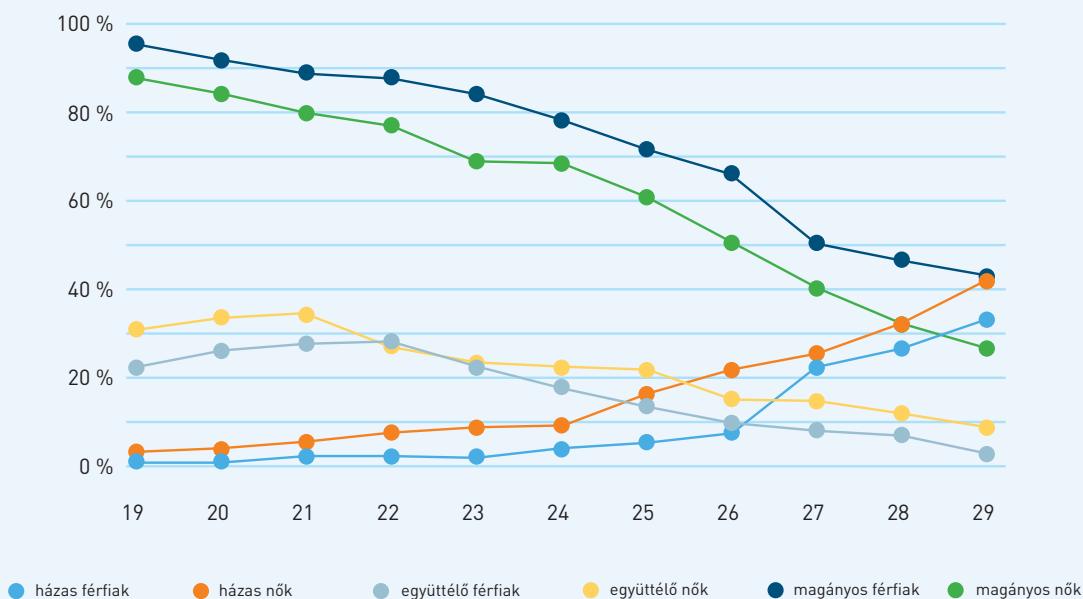
2. ábra: A családi állapot változása korévek szerint 2016-ban (Forrás: Magyar Ifjúság 2016)

Ha a vizsgált csoportot tagolatlan egységnek tekintjük, tíz nagykorú fiatal férfiból hét biztosan nőtlen (72,8%), a nők valamivel nagyobb arányban élnek párkapcsolatban, akár házasságról, akár élettársi kapcsolatról legyen szó, így is minden tíz nő között hat hajadont találunk (60,2%). Amikor nemenként is évről évre áttekintjük változásokat, többet tudunk meg.

A házas nők aránya 26 éves koruk előtt, a házas férfiak aránya 26 éves kor után előzi meg az élettársi kapcsolatban élőket, s 29 éves korukra a házas nők a magányos nőknél is többen vannak, miközben a magányos férfiak aránya meghaladja a házasokét. Az elváltak aránya a húszas évek végére 2% körüli. A férfiak összességében sokkal nagyobb arányban halasztják az elköteleződést, mint a nők.

3. ábra A nagykorú fiatal nők és férfiak családi állapot szerint korévenként Forrás: Magyar Ifjúság 2016

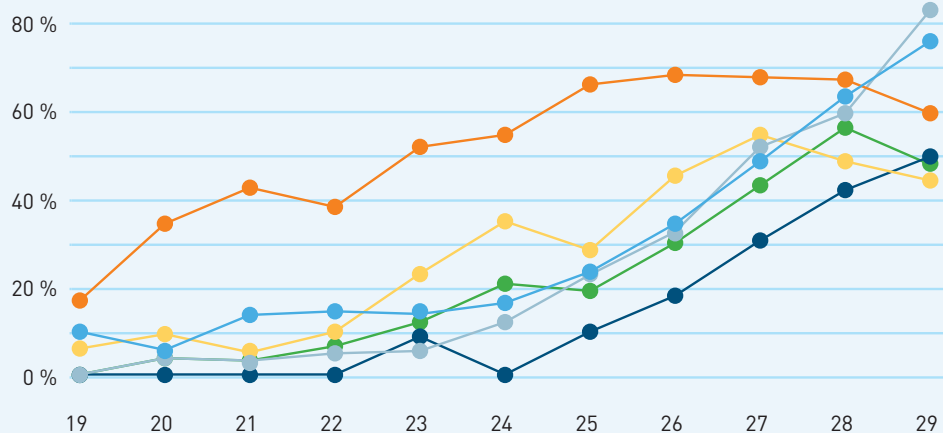
Ha megvizsgáljuk, hogy milyen alapvető társadalmi tényezők befolyásolják a fiatalok házassági hajlandóságát, azt tapasztaljuk, hogy –miközben a nemek közötti különbség megmarad– a magasabban iskolázott szülők gyermekei, mivel többen járnak közülük felsőoktatásba és többen szereznek diplomát, inkább halogatják az elköteleződést. A családi állapotra tehát hatással van a szülők által elért legmagasabb iskolai végzettség, de ez közvetett hatás, s az évek előrehaladtával változást mutat. Ha az összes 19-29 évest tekintjük, az alacsony végzettségű anyák gyermekeinek kevesebb, mint 60%-a nőtlen vagy hajadon, a középfokú végzettségű anyák egyedülálló gyermekeinek aránya már meghaladja a 70%-ot, s a felsőfokú végzettségű anyák gyermekeinek pedig több, mint négyötöde (83%) tartozik ebbe a csoportba. A házasságok és az élettársi kapcsolatban élők aránya összességében az alacsony végzettségű anyák gyermekei körében két és félszer annyi, mint

a felsőfokú végzettségű anyák fiai és lányai körében.

A korévek szerinti vizsgálat azért tanulságos, mert rámutat arra, hogy a viszonylag korai együttélők nagyobb aránya a társadalom legalacsonyabb státusú rétegeire jellemző, s már a középfokú végzettségű anyák gyermekei is óvatosabbak ezzel a párkapcsolati formával. A felsőfokú végzettségű édesanyák gyermekei huszonéves koruk második felében növekvő, de alacsonyabb arányban köteleződnek el. Az apák iskolázottsági csoportjaiban is ennek megfelelő mintázatot találunk.

Feltűnő, hogy míg az együttélők aránya minden szülői iskolai végzettségi csoportban csökkenésnek indul a húszas évek végén járók körében, addig a házasságok aránya határozott emelkedő tendenciát mutat mindegyik csoportban, de az alacsony és a középfokú végzettségűek gyermekei körében dinamikusabb a növekedés.

4. ábra: Az alap-, közép- és felsőfokú végzettségű édesanyák nagykorú gyermekei családi állapot szerint korévenként (Forrás: Magyar Ifjúság 2016)

A házasságok húszas évek végén mutatkozó dinamikus emelkedése a becslés szerint tovább folytatódik a fiatalok harmincas éveiben, s a magas iskolázottságú anyák gyermekei megkésve, de szintén növekvő arányban lépnek házasságra. A szülők iskolai

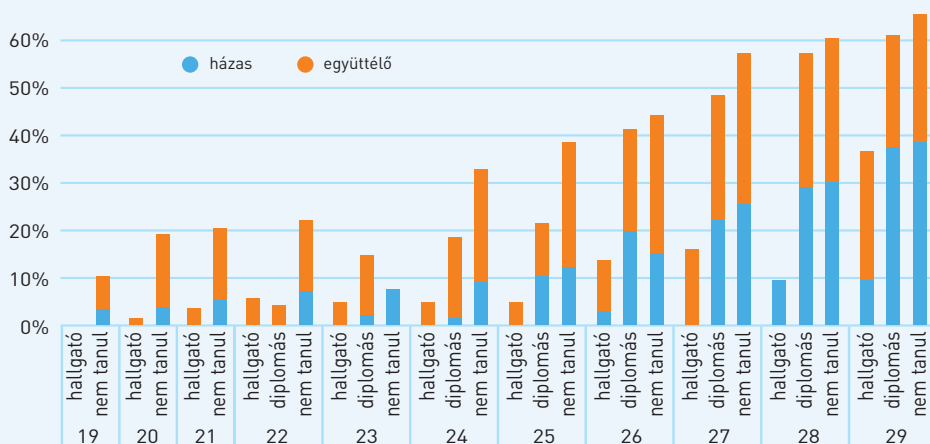
végzettsége nem önmagában gyakorol hatást a párkapcsolati mutatókra, hanem a fiatal tanulmányainak elért legmagasabb szintje révén. Minden további kutatással összhangban a magasabb iskolázottságú szülők gyermekei nagyobb arányban tanulnak a felsőok-

tatásban. Az alapfokú iskolai végzettségű anyák gyermekeinek 4,8%-a hallgató és mindössze további 3,1%-nak van diplomája. A középfokú iskolázottságú édesanyák 19,0%-a hallgató és 12,9%-nak van már diplomája, de a felsőfokú végzettségű anyák gyermekeinek 41,1%-a hallgató, s emellett további 24,9%-uk már diplomás.

A felsőoktatási tanulmányok életszakasza valószínűsíti a párkapcsolattól való tartózkodást ($p=0,000$). A felsőoktatásba még vagy egyáltalán nem lépők körében is magas az egyedülállók aránya (61%), a hallgatók 96%-a nem kötelezi el magát. Ettől függetlenül nem mondhatjuk azt, hogy az egyetemi tanulmányok veszélyeztetik a házasságot, hiszen az önálló egzisztencia megteremtését megalapozó felsőfokú tanulmányok a jövőre való tudatos készülődésről vallanak, így egy későbbi családfenntartásra való felkészülés alapjául is szolgálnak (Engler 2018). Ezt látszik igazolni, hogy a diplomások a hallgatókkal szemben hamar pótolják a lemaradást, s néhány év alatt felzárkóznak a felsőoktatásba nem lépőkhöz, így összességében a felsőoktatásba nem járó fiatal nagykorúaknak csak a 15%-a lép házasságra, addig a diplomások többen választják a házasságot (18,9%). A felsőoktatást elkerülő körében egyértelműen népszerűbb az élettársi kap-

csolat létesítése, közülük majdnem minden negyedik él élettárral, míg a diplomások közül már kevesebben, mint minden ötödik. A párkapcsolat típusának alakulását korévek szerint megvizsgálva ki kell emelnünk a házasoknak a diplomások körében gyorsabban gyarapodó, évről évre dinamikusan növekvő arányát, aminek eredményeképpen már a húszas éveik végére utoléri a felsőoktatásba nem járókat. Az adatok arra vallanak, hogy a diplomás fiatalok, ha rászánják magukat az elköteleződésre, jóval stabilabb párkapcsolati forma választására törekcsenek a húszas éveik végére, már pár évvel a diploma megszerzése után körükben sokkal többen választják a házasságot, mint a bizonytalanabb élettársi kapcsolatot. Az elváltak aránya is több mint kétszer annyi a felsőoktatásban nem tanulók körében, mint a diplomásoknál. Feltehető tehát a kérdés, hogy vajon ebből arra következtethetünk-e, hogy a felsőoktatásban töltött évek a párkapcsolati felelősségre is pozitív hatással vannak. Az adatbázis arról nem ad hírt, hogy hogyan alakul a házassodási hajlandóság a harmincasok körében, de e korcsoport családi állapota és iskolázottsága közötti összefüggés vizsgálata nem várthat sokáig magára.

5. ábra: A párkapcsolat típusának alakulása a hallgatók, a diplomások és a felsőoktatásban nem tanulók körében korévek szerint 2016-ban (Forrás: Magyar Ifjúság 2016)

A VALLÁSOSSÁG ÉS A HÁZASSÁGKÖTÉS

A vallásosságot eddigi kutatásaink tapasztalata alapján a komplex életcélokat és világlátást meghatározó egyik legbefolyásosabb tényezőnek tartjuk. Az adatok alapján úgy látszik, hogy a 19-29 évesek körében összességében kedvez a párválasztásnak. Mind a magukat az egyház tanítása szerint vallásosnak tartók,

mind pedig a maguk módján vallásosak körében szignifikánsan nagyobb arányban fordulnak elő a házások és az élettársi kapcsolatban élők is, mint a nem vallásosak körében, sőt, a párkapcsolattal rendelkezők is nagyobb arányban vannak a vallásosak körében.

1.táblázat: Párkapcsolati formák és vallásosság összefüggései
(Forrás: Magyar Ifjúság 2016.) Mindkét összefüggés szignifikáns ($p_1=0,037$, $p_2=0,000$)

	egyház tanítását követi	maga módján vallásos	nem tudja	nem vallásos	más a meggyőződése
van párkapcsolata	59,0%	59,4%	49,5%	57,7%	52,3%
nincs párkapcsolata	41,0%	40,6%	50,5%	42,3%	47,7%
élettársi kapcsolatban él	22,4%	20,6%	23,4%	18,5%	18,8%
nőtlen, hajadon	61,0%	62,2%	64,3%	71,2%	72,0%
házas	16,2%	16,7%	12,3%	9,6%	8,2%
N=	308	2675	325	2552	282

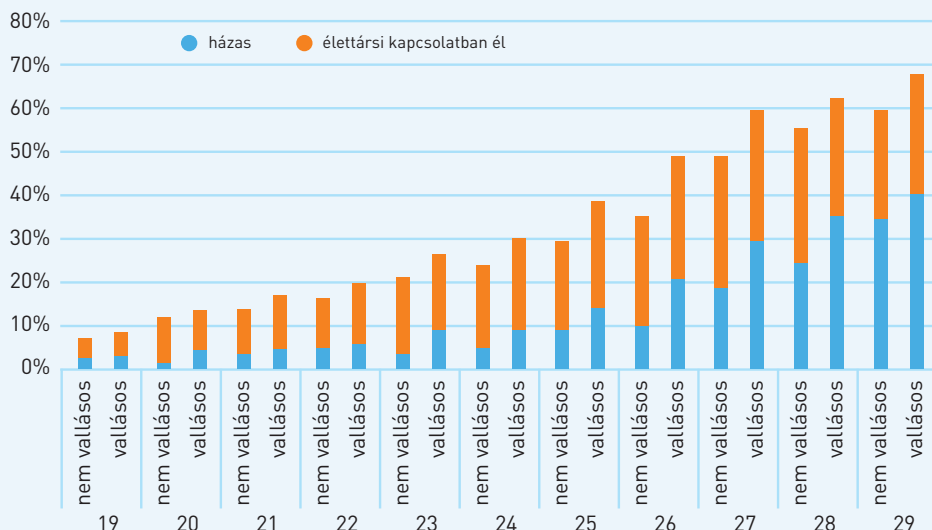
A vallásosság szerinti önbesorolás skála szélső értékeinek elaprózottsága és a besorolás szubjektivitása ellenére is egyértelműen érzékelhető a magukat vallásosnak mondók előnye. Az önbesorolás sok esetben tapasztalt szubjektivitására hivatkozva (Pusztai 2004) a magukat valamilyen módon vallásosként azonosítókat elkülönítettük a többiektől. Így a fiatalok nagyjából két egyenlő részre oszlanak vallásossághoz való viszonyuk szerint, az egyházasok és a maguk módján vallásosak 3159 fő, a bizonytalanok és a nem vallásosak száma pedig 2983 fő.

Ha így is megvizsgáljuk a párkapcsolati magatartást, azt látjuk, hogy összességében a 19-29 évesek körében mindkét csoportban kisebbségben vannak a párkapcsolatban vagy házasság-

ban együtt élők. Azonban a vallásosoknak csupán 62,1%-a egyedülálló, a nem vallásosoknak pedig 70,7%-a. Úgy látszik, a vallásos önazonosság összességében jelentősen növeli az élettársi vagy házassági viszony esélyét, a vallásosak 16,6%-a házasságban él, miközben a nem vallásosoknak csupán 9,8%-a. A különbségek szignifikánsak ($p=0,000$).

Amikor a párkapcsolati hajlandóságot két mutatójára, az együttélésre és a házasságra vizsgáljuk, az arányok a vallásosok és a nem vallásosok körében korévek szerint vizsgáljuk, azt állapíthatjuk meg, hogy a magukat valamilyen módon vallásosnak tartóknak folyamatos előnye van ebben a tekintetben, s a vallásosok házasságkötési előnye egyre kifejezettebb.

6. ábra: A párkapcsolat típusának alakulása a vallásosak és a nem vallásosak körében korévek szerint 2016-ban

Az élettársi kapcsolatban élők jelentős aránya a vallásosak körében azt mutatja, hogy ez a párkapcsolati forma valóban elterjedt, a magukat vallásosnak mondók ugyanolyan gyakran számoltak be arról, hogy éltek már korábban élettársi kapcsolatban (12% körül). Miközben a jövőben a fiatalok kétharmada szeretne megházasodni, a nem vallásosak alulreprezentáltak (62,8%), a vallásosak felülreprezentáltak (71,1%) ebben a körben. A gyermekvállalást tervezők arányát is befolyásolni látszik a vallásosság: a vallásosak 31,6%-a számol be arról, hogy a következő három évben gyermeket vállal, miközben a nem vallásosak 26,6%-a tervezi ezt. A vallásosság tehát nem megkerülhető a házassággal kapcsolatos vizsgálatokban.

Mivel azt tapasztaltuk, hogy bizonyos demográfiai tényezők, mint a nem és az életkor hatására növekszik a házasságban élők aránya, a szülők megemelkedett társadalmi státusa és a saját felsőoktatási tanulmányok mellett csökkenni látszik, a vallásosak viszont szívesebben házasodnak, megvizsgáltuk, hogy a több tényező együttes jelenlétekor melyiknek milyen hatása érvényesül a házasságra az adatbázisban szereplő összes fiatal nagykorú körében. Az elemzést többlépcsős logisztikus

regresszióval végeztük, a változók egymásra gyakorolt hatását is megfigyeltük. Az első függő változó házasságban élés volt, vagyis arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen tényezők növelik meg annak az esélyét, hogy a 2016-ban 19 és 29 év közötti fiatal nagykorúak közül valaki a körükben csekély arányban jelen levő házások közé kerülhessen. A második függő változó az, hogy a jövőben házasságot tervezők közé való bejutás esélyét mi növeli.

A nem, a szülők és a fiatal magas iskolázottsága valamint a vallásosság házasságkötésre gyakorolt hatását összefüggésben azt tapasztaljuk, hogy a nőknek majd kétszer akkora esélye van 29 éves kor előtt házasságot kötni, mint a férfiaknak ($P=0,000$). A szülők magas iskolázottsága szignifikánsan csökkenti a 29 éves kor előtti házasságkötés esélyét, ahogy fentebb állítottuk, de nem a rossz példaadásra kell itt gondolni, hanem arra, hogy a diplomás szülők gyermekei nagyobb arányban és hosszabb ideig tanulnak tovább. A diplomás anyák házasságtól visszatartó hatása erősebb és általánosabb ($p=0,000$), mint az apáké ($p=0,049$).

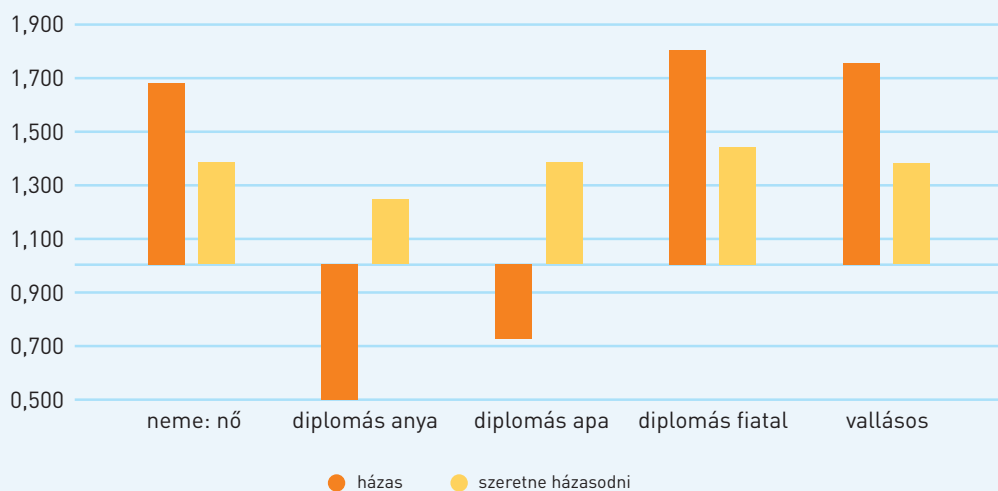
Lényeges eredmény, hogy diplomásnak lenni önmagában jelentős, szignifikáns pozitív hatást gyakorol a házasságkötésre ($p=0,000$), majdnem megkétszerezi a házasságkötés esé-

lyét. Amikor a vallásosság hatását is bevon-
tuk az elemzésbe, a fiatal felsőoktatási vég-
zettségének önálló hatása kicsit csökkent,
de azért maradt erős pozitív és szignifikáns.
A vallásosság hatása önállóan is egyértelműen
pozitív irányba mozdítja el a házasságkötés
esélyét ($p=0,000$). Ez azt jelenti, hogy nők
vagy diplomásnak vagy vallásosnak lenni
önmagában növeli a házasságban élés esélyét.
A vallásosság szempontjából ez azért fontos,
mert ha azonos nemű és megfelelő szintű
iskolai végzettségű szülőkkel rendelkező, s
azonos felsőoktatási tapasztalatokkal rendel-
kező fiatalokat vetünk össze, a vallásosak min-
dig nagyobb valószínűséggel kerülnek be a
házasoknak az ebben a korcsoportban igen
szűkkörű klubjába.

A házasságot tervezők közé kerülni is másfél-
szer nagyobb esélyük van a nőknek. A diplo-
mások szülők gyermekei egyértelműen pozití-

vabban állnak a házassághoz, mint a nem
diplomások szülőkétől származók. Érdekes fel-
figyelní arra, hogy a diplomások apák gyerme-
kének lenni határozottabban segíti az egyént
a házasságra vágyók körébe jutni ($p=0,042$,
 $\text{Exp}(B)=1,244$), mint a diplomások anyák gyer-
mekeit ($p=0,003$, $\text{Exp}(B)=1,400$). Az előb-
bi eredménnyel összevetve ez arra hívja fel
a figyelmet, hogy a diplomások nőknek még
mindig nehéz összehangolni a családi és
a munkahelyi követelményeknek való megfele-
lést. A vallásosság hatását bevonva a nem hatá-
sa árnyalatnyit csökken, utalva arra, hogy
a nem hatásában a vallásosság is összegző-
dőtt, így a házasságra vágyók női előnye mér-
sékklődött. A többi változás ennél is kisebb,
ami azt jelenti, hogy a diplomások fiatalok terve-
znek leginkább házasságkötést, s a vallásosság
önálló és pozitív hatását a házasság tervezésé-
ben is tetten értük ($p=0,000$, $\text{Exp}(B)=1,371$).

7. ábra: A nem, a szülők és a fiatal magas iskolázottsága és a vallásosság házasságkötésre gyakorolt hatása 19-29 éves fiatalok körében (Forrás: Magyar Ifjúság 2016)

MAGYARÁZAT ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

Kérdés természetesen, hogy mi lehet az oka
a vallásosság jótékony hatásának. Egyrészt
magyarázható ez a párkapcsolati normákról
alkotott tradicionális felfogással, amit a vallá-

sos világgéppel rendelkezők a vallási szocial-
izáció részeként sajátítanak el. Másrészt a vallá-
sosság társadalomszervező ereje révén, a vallá-
sosság körül szerveződő kapcsolathálózatok

azok, melyekben nemcsak a házasságkötéssel kapcsolatos attitűdök pozitívabbak, hanem a hasonló felfogásúakkal való kapcsolatteremtés lehetősége nagyobb, mint az egyébként egyre magányosabb kortársaké. Az adatbázisból a vallásosságról nem tudunk elég árnyalt képet alkotni, így ezekre a kérdésekre itt nem tudunk válaszolni.

A fiatal nagykorú, 19-29 éves korcsoport iskolázottságának házasságkötésre gyakorolt hatásáról is lényeges tények derültek ki elemzésünkéből. Egyértelmű, hogy a magasabb iskolázottság nem csökkenti, hanem inkább kitolja a házasodás időpontját. Általános jelenség, hogy a hallgatók a párkapcsolatok helyett a felsőoktatási munkájukra koncentrálnak, azonban a diplomaszerezés után gyors ütemben pótolják a párkapcsolatok és a házasságkötés terén mutatkozó lemaradásukat. Ha a házasságkötés és a házasságtervezés esélyét más változókkal összemérve vizsgáljuk, diplomásnak lenni mindkét vonatkozásban esélynövelő tényező.

A szülők magas iskolázottságának vizsgálata elgondolkodtató eredményekre vezetett, hiszen a diplomás apákkal rendelkezés támogatja a házasság tervezését, a diplomás anyával rendelkezés viszont a korai házasodás ellen hat. Ez arra vall, hogy a diplomás anyák példája azt mutatja, hogy a társadalmi környezet miatt még mindig nehéz összehangolni a házasságot és a karriert, viszont a diplomás apák példája arra serkenti az egyént, hogy ne maradjon ki a házasság privilégiumaiból.

Összességében azonban a házasságkötés esélyét vizsgáló összehasonlító elemzés eredménye szerint a vallásos világkép jelentősen megnöveli a házassági hajlandóságot, még a felsőoktatási továbbtanulás és a magasan kvalifikált szülői minta esetén is. Az is kimutatható, hogy a vallásosságtól és az iskolázottságtól függetlenül a nők előnye ebben a korcsoportban vitathatatlanul fennáll.

Felhasznált irodalom

- Bacska Katinka (2018) *A vallásosság hatás a családalapítás és a gyermekvállalással kapcsolatos attitűdökre*. In: Engler, Ágnes (szerk.) *Család és karrier. Egyetemi hallgatók jövőtervei*. Debrecen, Magyarország: Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ, 122–128.
- Engler Ágnes (szerk.) (2018) *Család és karrier. Egyetemi hallgatók jövőtervei*. Debrecen, Magyarország: Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ
- Engler Ágnes (2017) *A család mint erőforrás*. Budapest: Gondolat.
- Makay Zsuzsanna – Domokos Tamás (2018) *Társadalmi újratermelés – a magyarországi ifjúság demográfiai folyamatai*. In: Székely L. 2018. *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében*. Budapest: Kutatópont, 77–106
- Marks, Loren (2005) *How does religion influence marriage? Christian, Jewish, Mormon, and Muslim perspectives*. *Marriage & Family Review* 38(1):85–111.
- Pusztai Gabriella (2013) *Hallgatói vallásosság és felsőoktatási beágyazottság*. *CONFESSIO* 37(1). 44–57.
- Pusztai Gabriella (2015) *Tanulmányi eredményességet támogató tényezők az egyetem falain belül és kívül*. In: Pusztai, Gabriella; Kovács, Klára (szerk.) *Ki eredményes a felsőoktatásban*. Budapest-Nagyvárad: Új Mandátum Könyvkiadó, Partium Könyvkiadó, 79–96.
- Pusztai Gabriella (2016) *A szülők vallásosságha mint a hatékony gyermeknevelés tőkeforrása*. In: Földvári, Mónika; Tomposné, Hakkel Tünde (szerk.) *Riport a családokról*. Budapest, Család-, Ifjúság- és Népesedéspolitikai Intézet - L'Harmattan Kiadó, 424–444.
- Hátori Ádám–Rosta Gergely (2013) *Vallás és ifjúság*. In: Bauer B.– Szabó A. (szerk.) *Arctalan (?) nemzedék*. Budapest: NCSSZI, 249–263.
- Tomka Miklós (1973) *A vallásosság mérése*. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 1-2, 122–135.
- Waite, Linda J. - Lehrer, Evelyn E. (2003) *The Benefits from Marriage and Religion in the United States: A Comparative Analysis*. *Population and Development Review* 29(2): 255–276.